

CAMILLE AUBRAY

Vařila jsem pro

Picassa

Román o umění, lásce a jídle v čarovné Provinci

Camille Aubray
VAŘILA JSEM PRO PICASSA

Camille Aubray

V AŘ I L Ā

J S E M P R O

P I C A S S A

Přeložila
Hana Sichingerová

Tato kniha je fikce, v níž se vyskytují veřejně známé historické osobnosti. Veškeré události a dialogy jsou dílem autorčiny obrazovosti nebo jsou použity v rámci fiktivního vyprávění. Promluvy i jednání historických osobností jsou v této knize zcela fiktivní. Ve všech ostatních ohledech je jakákoliv případná podobnost se skutečnými osobami, žijícími či zemřelými, zcela náhodná.

Copyright © 2016 by Camille Aubray LLC
Translation© Hana Sichingerová, 2017
Czech Edition © Metafora, 2018

All rights reserved.

ISBN 978-80-7359-604-0 (pdf)

Pro maminku

ÚVOD

Céline v Port Vauban, Francouzská Riviéra, 2016

MOJE MATKA MĚLA JEDNO OBLÍBENÉ PROVENSÁLSKÉ PŘÍSLOVÍ, které mi v dětství vesele zpěvavě přeříkávala: *L'eau trouble est le gain du pêcheur sage*. Znamená to prý, že *V rozbourěných vodách mívají moudří rybáři bohatý úlovek*. Vždycky jsem ho chápala jako poučení, že v obtížné situaci dosáhnu svého, jen pokud se budu usilovně snažit.

Ale zjistila jsem, že stejně jako u mnoha věcí, které mi matka říkala, má toto přísloví ještě jeden význam, a to: „Když propukne chaos a všichni mají plné ruce práce s bouří a valíci se vlnami, máš jedinečnou příležitost dosáhnout toho, co chceš, aniž by si tě kdo všiml.“

Nevím, proč se mi to přísloví vynořilo v hlavě dnes, když jsem dostala email od člověka, kterého vlastně ani moc neznám: *V jednu hodinu zakotvím v Port Vauban, ale chci jenom doplnit zásoby. Jakmile je naložím, odplovám. Takže pokud to chcete udělat, přijďte. V příloze máte palubní lístek, se kterým vás pustí na palubu.*

Už jsem skoro přestala doufat, že o něm ještě někdy uslyším, proto se mi ulevilo, ale pak jsem si zděšeně všimla, že je skoro poledne. Když jsem se svým francouzským kolegyním ve filmovém studiu v Nice omluvila, že dnes nemohu jít na náš dámský večírek, protože si musím narychlo zařídit něco soukromého v Antibes, okamžitě usoudily, že se chci vytrazit, protože mám rande, a jak jsem běžela k autu, z legrace za mnou volaly *L' Americaine mystérieuse*.

Cestovat v polední zácpě znamenalo klestit si cestu mezi turistickými autobusy, nákladňáky i místními, kteří se hekticky valili na svůj *déjeuner*. Ale v jednu chvíli, kdy jsem musela zastavit a čekat, jsem zdvihla pohled od silnice a rázem se ve mně znovu rozhostil duševní klid.

Protože ať tuhle scénérii vidím, pokolikáté chci, po každé musím zadržet dech nad tím, jak slunce na Riviéře umí jemně zvýraznit a rozzářit k omračující dokonalosti všechny barvy, kterých se dotkne: granátově červenou na střešních taškách, světle hnědou na kamenných domech choulících se na terasovitých kopcích, a především modrou – ten nekonečný baldachýn kobaltově modré oblohy nad mou hlavou a doširoka rozprostřený mořský tyrkys valící se proti pobřeží, až se na obzoru setkají jedna modrá s druhou a spojí se do modrofialové.

DO PORT VAUBAN PŘIJÍZDÍM sotva dechu popadajíc a vystrašená, že loď, kterou hledám, už odplula. Parkuju na prvním volném místě, které jsem zahlédla.

Vystupuju a v sandálech chvátám kolem veřejného parku, kde pod stromy u venkovních stolečků sedí staří pánové a hrají karty. Vše je zalité melounově zbarveným světlem, které se odráží od hladiny kamenného přístavu, jenž má tvar hvězdy a jehož bašty a hradby po staletí střeží pobřeží proti všem vetřelcům. „Přístavní molo miliardářů“ nacházím až v nejuvdálenějším konci přístavu.

V této výlučné společnosti kotví řada největších jachet světa, některé mají tolik palub a tak složitou architekturu, že vypadají víc jako vesmírné než jako námořní lodě. Zaostřuju na bizarní jména napsaná na bocích luxusních plavidel, jejichž pyšní majitelé jsou zde dobře známi: arabský princ a nespočet jeho synů; samotářský softwarový magnát z Ameriky; okázalý ruský ropný král. Vzduch přímo praská mocí a penězi. Na konci mola je rušný heliport, na který přímo před mýma očima přistává hladce jako vážka helikoptéra.

Konečně vidím jachtu, kterou hledám – *Le Troubadour*,

se třemi palubami, trupem v královské modři a oslnivě se lesknoucími zlatými zábradlími. Je tak veliká a ohromující, že mám skoro strach se k ní přiblížit. Muži z posádky, oblečení v modrých uniformách, si mě obezřetně prohlížejí, když opatrně vstupuju na můstek, který se klene přes šplouchající moře a spojuje zemi s jachtou. Lávka se mírně pohupuje a pode mnou ladně a nerušeně proplouvají kachny, husy a občas labuť. Nad hlavou mi krouží rackové, připraveni střemhlav se potopit, jakmile zahlédnou třpytící se rybičku.

Zvedám telefon, abych vysokému muži z posádky ukázala svůj palubní lístek. Když si pro něj sahá, koukne se mi na ruku a pak mi věnuje divný pohled. Sleduju jeho oči a zjistím, že mám na nehtech ještě stopy černomodré voděodolné řasenky a na dlaních několik zatvrzelých růžových, bílých a červených skvrn. To je tím, že jsem dopoledne strávila ve filmovém studiu, kde jsem vylepšovala obličej nervózních herců, aby ti staří vypadali mladší, mladí kultivovanější a hezcí dokonalejší.

Nedokážu si představit, co si asi o mně tenhle muž myslí: vysoká, trochu zadýchaná žena s dlouhým kaštanovým copem, který jí spadá až na záda, oblečená v černém kalhotovém kostýmu. Na rozdíl od většiny návštěvníků, kteří sem jistě přicházejí ve světlém, luxusním a pohodlném oblečení a dokonale opálení do sainttropezkého odstínu růžolící meruňky.

Muž mávne mým palubním lístkem podnosem bezpečnostnímu počítači a čeká, dokud se neobjeví povel, po kterém ustoupí stranou a uctivě mě vyzve ke vstupu: „*Merci, madame, entrez, s'il vous plaît.*“ Nicméně cítím, že on i jeho kolegové, kteří mě obklopili, jsou jen zdánlivě zkrocené bestie, které by mě klidně hodily přes palubu, kdyby jim to počítač zavelel.

Poté mě svěřují do péče lodního kapitána, elegantního Francouze v zářivé bíložlaté uniformě. Krátce mi formálně pokývne a vede mě po týkové palubě k točitému schodišti, které končí dole u mahagonových dve-

ří. Sáhne do kapsy, vyndá svazek klíčů, odemkne dveře, otevře je, vpustí mě dál, ucouvne a tiše za sebou zavře. Slyším jemné cvaknutí, které mi prozrazuje, že místnost zase zamkl.

Zatím jsem se dostala alespoň sem. Zhluboka se nadechnu a začnu se rozhlížet nejspíš po lodní knihovně vybavené jako pánský klub koženými a hedvábnými křesly, perskými vlněnými koberci a zamykatelnými knihovnami z třešňového dřeva. Vše je tu v dokonalém stavu, naprosto nedotčené účinky prosoleného mořského vzduchu. Když se rozhlédnu pozorněji, zjišťuju, že celá kajuta je vybavena na zakázku vyrobenou klimatizací, jejíž každý displej má vlastní složitý termostat a indikátor vlhkosti – takže nic nemůže zničit dovezené doutníky v humidorech ani choulostivé poklady ukryté pod sklem ve vitríně kuriozit. Nad hlavou zaslechnu tiché kovové zavrčení – to se jako pták nad kořistí zaostřuje jedna ze čtyř bezpečnostních kamer reagujících na pohyb, které jsou umístěny v horních rozích kajuty. Potlačím nutkání udělat do kamery obličej.

V hlubokém tichu slyším, že mi srdce ještě stále rychle bije, jak jsem se sem snažila dostat včas. A teď tu musím čekat na někoho, kdo se chová jako gangster?

Ale došla jsem až sem a neodejdu, dokud se nedozvím, jestli jsem se rozhodla správně. Rozhlížím se kolem a zmocňují se mě pochyby. Najednou mě napadá, že můj hostitel možná učinil tato bezpečnostní opatření, protože mi taky nevěří.

V této výstřední kajutě jsou jen nezbytná a tlumená světla, zářivé slunce sem nemá přístup, což mi připomene, že Riviéra má i své temné stránky. Slyšela jsem, že ve zdejších rušných ulicích občas záhadně zmizí bohatá hrabata nebo rozmařilé zazobané dědičky a že otáčení kola v kasinu vás může zruinovat nebo učinit slavným za jedinou noc. Nerada si připomínám slova dramatika Somerseta Maughama, jemuž se Azurové pobřeží stalo domovem: *Slunné místo pro temné lidi.*

Než jsem sem zavítala poprvé, nikdy by mě nenapadlo smýšlet o sobě jako o člověku temného charakteru. Každý však máme mnoho tváří, jako obličej z kubistického snu, a když jsem sem poprvé přijela krátce po svých třicátých narozeninách, začala jsem zjišťovat, že mám v duši sklony k loupeži.

Mé oči se přizpůsobují šeru a stále mám na paměti, že každý můj pohyb je nepochybně sledován, proto zamírím k leštěné ořechové lavici zabudované do stěny tak, že s ní žádné pohazování a převalování moře ani nehne. Tak moc mi připomíná kostelní lavici, že usedám tiše a usebraně jako provensálská žena, která vklouzne do prázdné kaple, skloní hlavu, prsty přebírá růženec a prosí své svaté patrony, aby chránili ty, jež miluje, a opatrovali její duši. Možná to, že jsem dnes tady, je svým způsobem taky nějaký druh pobožnosti věnované předkům.

Zatímco čekám, přemýšlím o své stydlivé a tajnůstkářské matce, která mě nečekaně vyslala na tuhle cestu, jako by mi předala štafetový kolík přesně tak, jak to s ní chtěla udělat její matka. Dokázala jsem naplnit naděje, které chovaly – nebo jsem se jim zpronevěřila?

Uvědomuju si, že i dnes hledám odpovědi, vodítka, narážky. A jako bych potřebovala kotvu, která mě udrží v tomto moři nejistoty, zavírám oči a znovu se ocitám ve spojení se svou babičkou Ondine – která kdysi jako mladá dívka před mnoha a mnoha lety žila daleko odsud ve skromném, medově zbarveném domě nad nenápadnou, zdánlivě obyčejnou restaurací v malém přímořském městečku.

Ondine v restauraci *Café Paradis*, jaro 1936

SLANÝ JIHOZÁPADNÍ VÍTR SE PŘIHNAL PŘES STŘEDOZEMNÍ MOŘE přesně, jak bylo touto dobou zvykem, vrhal vlny s bílými vrcholky proti útesům, pohazoval rybářskými čluny v přístavu Juan-les-Pins a nakonec se prodral na dvůr restaurace *Café Paradis*, kde měla Ondine plné ruce práce s čištěním zeleniny. Dnešního dubnového rána utekla se svou prací ven, protože kuchyň restaurace se už proměnila ve výheň. Malý dvorek byl příjemně zastíněný ohromnou halepskou borovicí a Ondine seděla na nízké kamenné zídce, která ji ohrazovala. S nožem to uměla a trpělivě krájela a porcovala poklady provensálského jara – mladou mrkvičku, hrášek a artyčoky tak jemné, že se daly podávat syrové, jen ozdobené nakrájenými citrony tak sladkými, že je nebylo nutné loupat.

Pracovala svižně a díky jemné vrstvičce potu ihned ucítila náhlou změnu větru, který zašuměl ve větvích borovice. Protože Ondine byla vychovaná, aby věřila v příznivá i nepříznivá přírodní znamení, odložila nůž, zavřela oči a zdvihla hlavu, aby pozdravila svěží vítr, jenž ji hladil po tváři a přinášel vůni moře. Jen zřídka měla chvílku sama pro sebe, kdy si mohla přemýšlet, o čem chtěla. Takže když se jí v mysli začaly objevovat obrysy mlhavé předtuchy mnohem víc vzrušující budoucnosti, snažila se ji zachytit, jako by se pokoušela chytit světlušku, než její světlo pohasne.

„Ondine!“ zakřičela matka z kuchyně restaurace. „Kde je? Ondine!“

Při zvuku svého jména, odrážejícího se od zdí domu ze světlého kamene, sebou Ondine trhla. Vzhledla a uviděla matčinu hlavu orámovanou oknem jako portrét hrozivé císařovny. I když bylo příliš pozdě na snídani a příliš brzo na podávání obědů, práce v restauraci, která se snažila udržet svou vysoko nasazenou latku, nebrala konce.

Každý, kdo v restauraci Paradis pracoval, věděl, co má dělat, včetně mourovaté kočky, která měla za úkol chytit každíčkou myš, která by se odvážila přiblížit ke kuchyni, i buldoka, který odháněl tuláky, co se poflakovali kolem a poohlíželi se po almužně nebo nezajištěném oknu. A Ondine, které bylo sedmnáct, dělala to, co jí řekla matka.

Madam Belangeová vykoukla z okna kuchyně a konečně vyslídila svou dceru. „To hodláš lenořit na dvorku jako nějaký paša?“

„Zrovna jsem skončila, *maman!*“ ozvala se Ondine, rychle vstala a s košem se zeleninou opřeným o bok chvátala do kuchyně. Teď už se vánek plný šťastných příslibů hnal kamsi dál, bez ní, a na jeho místo nastoupil typický zápach kuchyňského oleje, nafty z nákladáků a hořícího dřeva z polí sedláků. Přesto dnes ve vzduchu visel náznak něčeho zvláštního – její rodiče se celé ráno chovali divně a něco si tlumenými hlasy šeptali. Jak se blížila k otevřeným oknům kuchyně, její vycvičený nos zachytil první vůně dnešního jídelníčku: *tartes* s cibulí a černými olivami, kterým se zde říkalo *pissaladières*; dušené hovězí s červeným vínem a myrrou; a rybu – která by to mohla být...?

Vpadla dovnitř a zamířila rovnou k začernalým kamnům v rohu, která v sobě po desetiletí strádala žár dobře uvařených jídel. Vůně linoucí se z velkého hrnce se teď už nedala s ničím splést.

„*Bouillabaisse!*“ vykřikla a divila se, proč si matka právě dnes vybrala tohle zvláštní jídlo – na které potřebovala půl tuctu různých ryb – místo toho, aby udělala jednodušší a levnější rybí polévku zvanou *bourride*. Ondine

zdvihla poklici a pořádně si přivoněla. Celer, cibule, česnek, rajčata, fenykl, paprika, petržel, tymián, nové koření a pro jih Francie charakteristická pomerančová kůra. A navíc něco obzvláště vzácného a cenného, co vývar zbarvilo do zlatova.

„Dala jsi tam šafrán otce Jacquesa?“ zeptala se ohromená Ondine.

Matka vzhlédla od práce a na chvíli se odmlčela. „Ano,“ přiznala. Pak sáhla pro malou skleněnou lahvičku, zdvihla ji proti světlu a uctivě si ji prohlížela. „Bojím se, že to byl poslední zbytek, až na tuhle nitku, kterou jsem neměla sílu spotřebovat.“ Matka s dcerou si vyměnily bázlivé pohledy nad červenou nitkou šafránu, který zanechával tajemnou chuť, již otec Jacques popisoval jako *polibek čerstvě pokosené trávy a kaštanového medu*.

Otec Jacques daroval Ondine svůj vlastnoručně vypěstovaný šafrán poté, co dokončila klášterní internátní školu v kopcích nad Nice. Hloubavý starý mnich, který měl na starosti kuchyni v opatství, byl jednou z těch mála vzácných výjimek mezi starší generací, kdo si Ondininy zvědavosti považoval, na rozdíl od většiny ostatních, které popuzovala. Věděl, že její rodina vlastní restauraci, a proto jí umožnil vyhnout se obvyklým klášterním povinnostem a místo toho mu pomáhala v jeho tichých klidných zahradách a učila se jeho pradáváním kuchařským trikům.

Francouzskému šafránu se nic na světě nevyrovná, prohlášoval hrdě, když jim ukazoval pole nachově zbarvených krokusů, o které se trpělivě staral, dokud ve dvou vzácných říjnových dnech nevykvetly. Potom se všichni mniši pustili do práce a sbírali jemné červené pestíky – jen tři v jednom květu –, ze kterých se poté, co se nechaly pečlivě uschnout, staly ty tolik ceněné červené nitky, jež otec Jacques schovával ve skleněných lahvičkách. Ondine s matkou šafrán používaly po špetičkách, aby jim vydržel, a jen při výjimečných příležitostech, jakými byly vánoční pudink nebo *macarons*.

„Co se tu dneska chystá?“ zeptala se Ondine se zájmem.

„Máme na oběd nového významného hosta,“ odpověděla matka nepřítomně.

Ondine nabrala na lžici trošku *bouillabaisse* a ochutnala.

„Hm, úžasná! Ale dala bych tam víc papriky,“ navrhla.

Madam Belangeová zavrtěla hlavou a odměřeně to zamítla: „Ne, takhle je to akorát. Dneska se radši budu držet na uzdě.“

Ondine nečekaně pocítila soucit s matkou, která byla na rozdíl od otce Jacquesa vždy napjatá a nervózní, jak neustále bojovala s časem, zásobami a cenami, aby ušetřila alespoň nějaký frank nebo chvilku času. A přestože po dceři chtěla pomoc, stejně ji k práci pořádně nepouštěla, jako by bylo jasné, že do téhle malé stísněné kuchyně se dvě ženy prostě nevejdou.

Madam Belangeová si zamoučněním zápěstím odhřnula pramínek vlasů a zvolala: „*Vite, vite*, jdeme na to!“ Ale vzápětí varovně houkla: „*Attention!*“ protože se rozlétly zadní dveře a dovnitř vběhl místní poslíček s bednou vajec, sýra a smetany v náručí. Ondine mu uhnula z cesty na poslední chvíli. Zatímco matka chlapci platila, Ondine vybalila zboží z bedny na ohromný stůl uprostřed místnosti. Byla vzhůru už od úsvitu, nejdřív připravila horkou čokoládu na rychlou snídani, kterou si dávala s rodiči, a potom servírovala zákazníkům briošky a kávu. Po snídani nechala na mírném ohni probublávat vývary a vydala se ven čistit zeleninu. Teď nadešel čas přichystat saláty na oběd.

Ale podle všeho dnes měla matka s Ondine jiné plány.

„Dneska připrav jen jeden salát, ale ať si na něm náš nový *patron* pochutná,“ nakázala jí madam Belangeová. „Potom sepiš všechno, co jsme na dnešní oběd použili, abychom to měli někde poznamenané.“ Bokem přirazila zásuvku do kredence. „Tenhle pán u nás bude jíst pra-

videlně, takže mu nesmíme servírovat pořád to samé. Udělej si poznámky, *tout de suite* – ať ti ta tvoje klášterní výchova k něčemu je!“

Ondine sáhla na polici pro jeden z prázdných sešitů, které pro tyto příležitosti měli. Byly vázané v jemné vínově červené kůži, dostali je darem od majitele papírnictví, který u nich třikrát týdně obědval. Otevřela sešit na první straně, kde byl natištěný rámeček ozdobený ilustrací hroznového vína na točité vinné révě. Uvnitř rámečku byla řádka určená pro vepsání jména. Předpokládala, že nový *patron* musí být nějaký bohatý bankéř nebo právník.

„Jak se jmenuje?“ zeptala se.

Matka lhostejně mávla naběračkou. „Kdo ví? Má peníze, na čem jiném by mělo záležet!“

Tak Ondine jednoduše napsala *P* jako *patron*. Potom otočila na další stranu a nadepsala ji 2. dubna 1936, pod datum uvedla dnešní jídlo, vyjmenovala přísady, které použili, a jak jídlo vařili. Matka si tyhle záznamy vedla jen pro důležité hosty a také pro zvláštní příležitosti, například když někam dovážela jídlo nebo pořádala svatební hostiny. Později Ondine připíše poznámky o tom, jak *patronovi* chutnalo a jak by se recept dal upravit, aby mu více vyhovoval.

Madam Belangeová vzhledla od kamen a rozhodně zavelela: „To by stačilo. Schovej ten sešit a pojď jídlo zabalit!“

„Zabalit?“ podivila se Ondine.

Matka nasadila velmi věcný výraz. „Ten pán si pronajal vilu na kopci. Adresu máš tady,“ oznámila jí, sáhla do kapsy pro kousek papíru a podala jí ho. „Každý den mu dovezeš oběd na kole.“

„Jsem snad nějaký soumar?“ postěžovala si Ondine trochu uraženě. „Od kdy rozvážíme obědy? Co je to za člověka, že si nemůže dojít do restaurace jako všichni ostatní?“

„Je to někdo moc slavný z Paříže,“ informovala ji mat-

ka. „Mluví francouzsky, ale říkali mi, že je Španěl. Jeptišky tě v klášteře španělsky naučily, ne?“

„Trochu,“ pronesla Ondine obezřetně.

„No, tak se ti to konečně může hodit.“ Matka se rázně rozhlédla. „Podej mi ten pěkný pruhovaný džbán na víno.“

„Ale to je tvůj oblíbený,“ namítla Ondine. Kromě toho jí tenhle vysoký, ručně malovaný růžovo-modrý džbán slíbili do výbavy – tedy pokud by se snad někdy ocitla před oltářem. Její nesentimentální matka jen pokrčila rameny. Ondine zamumlala: „Doufám, že ho ten nóbl Španěl ocení.“

Teď si musela pospíšit; jídlo bylo hotové. Oběd uložily do tepelně izolovaného kovového koše a každé jídlo pečlivě zabalily do červenobílých utěrek. Potom Ondine sešla do sklepa k dubovému sudu domácího vína, ze kterého odtočila tolik bílého vína, kolik se vešlo do měchu z prasečí kůže, a donesla ho nahoru. Madam Belangeová přikázala číšníkovi, aby koš vynesl ven a pečlivě ho připevnil ke kovovému nosiči na Ondinině kole.

„*Alors!* Poslouchej mě.“ Matka na ni upřela přísný pohled. „Do domu vejdeš bočními dveřmi, které ti nechám odemčené. Půjdeš rovnou do kuchyně. Ohřeješ jídlo a připravíš ho na stůl. Hned potom odejdeš. Nečekej, až se přijde najíst.“

Madam Belangeová štípla dceru do ruky.

„Poslouchalas mě, Ondine?“

„Au!“ protestovala dívka. Dávala pozor a teď měla pocit, že si to nezasloužila. Ale její vyčerpané matce prostě někdy došla slova, a jakmile měl někdo v kuchyni moc otázek, zdůraznila důležitost svých příkazů rychlým plácnutím. V dobách svého mládí madam Belangeová nikdy neviděla, že by si matky a dcery dopřávaly ten luxus trávit spolu čas ve zvědavých filozofických rozhovorech. Děti byly jako kuřátka, láska se jim projevovala stejně, jako ji projevuje kvočna – nakrmíte je, zahřejete,